

1

Ark & Eemland is een jonge vereniging van boeren en burgers uit de regio Arnhem (Gelderland) en Eemland (Utrecht). Samen ontwikkelen ze initiatieven voor een duurzame en waarde(n)volle invulling van hun leefgebied. Het platteland dat onder stedelijke druk staat vanuit het westen, het oosten en het zuiden, moet daarmee een herwaardering en een economische impuls krijgen. In ongeveer drie jaar tijd sloot bijna de helft van de actieve boeren uit het gebied zich bij de vereniging aan, net als een flink aantal burgers.

Klompen aan, jasje aan en voor elke boer als inspiratiebron het boek 'Atlas van het Vernieuwend Platteland' onder de arm. Zo ging Jan Huijgen, boer en filosoof, op pad om collega-boeren te motiveren voor de vereniging Ark & Eemlanderschap. Zijn persoonlijke, doortastende en enthousiasmerende aanpak misten hun uitwerking niet. Nu de vereniging er staat wil voorzitter Huijgen verder: naar het regiocontract.

Jan Huijgen is niet zomaar een boer. Aan zijn uiterlijk is niet veel bijzonders te zien, behalve dat hij geen klompen en overall draagt. Het bijzondere zit van binnen. Behalve boer en afgestudeerd Wageninger is hij ook filosoof en docent. "Ik ben een boerenjongen uit het dorp Spakenburg, maar ik mocht graag studeren. In Wageningen kreeg ik al snel een bredere interesse in de maatschappij en besloot ook filosofie te gaan studeren aan de Vrije Universiteit van Amsterdam." Tijdens zijn studie in Wageningen kwam hij in contact met agrarisch socioloog Jan Douwe van der Ploeg. "Hij liet zien dat de Nederlandse moderniseringslandbouw slechts één mogelijk type landbouw is. In Italië bijvoorbeeld wordt veel meer gezocht naar het verhogen van de toegevoegde waarde. Dat sprak me aan, dat idee van boerderij-plus." Het heeft hem nooit meer losgelaten.

Na zijn studie ging Huijgen les geven aan de agrarisch hogeschool in Dronten – maar het ouderlijk bedrijf lonkte. Daar kon hij aan de slag met z'n ideeën. En dat was ook bittere noodzaak. "Onze boerderij lag middenin het dorp. Daar konden we niet verder. Toen kreeg ik de kans hier aan de rand van Bunschoten een nieuwe boerderij beginnen." Het werd een ecologische zoogkoeienhouderij met 'iets extra'. Samen met zijn vrouw Maaïke, ook voormalig docent, nodigde hij basisschoolklassen uit en ontwikkelde voor de kinderen speciale lessen. "Dat is een goede manier om bij burgers goodwill te kweken voor het werk van de agrariër."

Drijfveer

Opgetogen was Huijgen toen in 1995 toenmalig minister Van Aartsen zijn nota Dynamiek en Vernieuwing uitbracht. "Daar zat ik op te wachten, het was de legitimatie voor al mijn activiteiten." Huijgen vatte het plan op

om zijn bedrijf te laten uitgroeien tot een ontmoetingscentrum voor stad en platteland en op grotere schaal zijn visie te verwezenlijken in de vereniging Ark & Eemlanderschap. Zijn leefomgeving had een stimulans nodig en de boeren een nieuwe drijfveer, een hernieuwd zelfvertrouwen en een financiële ruggensteun. "De zware druk op de boeren gaat me aan het hart. Door de oprukkende steden is de grondprijs hier zo gestegen dat bedrijfsuitbreiding en -overname heel moeilijk zijn geworden. Daarbij komt nog eens het woud van overheidsregels waardoor boeren zich steeds onvrijer voelen. Boeren komen knel te zitten. Ik heb het zelf ook meegemaakt toen de boerderij uit het dorp weg moest." Huijgen wil laten zien dat daarin ook een uitdaging kan worden gezien om een nieuwe koers te kiezen, al moeten de boeren daar wel voor knokken omdat het overheidsbeleid vaak niet toegesneden is op vernieuwing. "We hebben de maatschappij zoveel te bieden. We moeten dié waarden van het platteland voor het voetlicht halen die ook economisch uitgebaat kunnen worden. We moeten kunnen zeggen: 'Burgers, hier heb je een prachtig gebied met natuurwaarden en nog veel meer landschapsproducten. Wat heb je er voor over?' In een gebiedscontract kunnen we met elkaar zakelijke afspraken maken." Wil je burgers zover krijgen, dan zul je hen ook bij de ontwikkeling van het platteland moeten betrekken, en dus een plek moeten geven in de vereniging, vindt Huijgen. Hoewel enkele agrarische natuurverenigingen dat al doen, is dat nog zeker niet algemeen geaccepteerd. Omdat Huijgen als boer weet hoe gevoelig participatie van burgers ligt, betrok hij eerst de boeren bij de vereniging. De burgers zouden vanzelf wel komen. Huijgen speelde op de gevoeligheid in door een onderscheid te maken in A-leden (agrariërs) en B-leden (burgers).

Omslag

Bij de start in 1998 met twintig agrariërs en vijf burgerleden wilde Huijgen een goed beeld krijgen van wat de agrariërs met de vereniging willen. Studenten deden een afstudeeropdracht naar het draagvlak onder boeren, gefinancierd door de lokale Rabobank. Agrarisch natuurbeheer bleek het dichtst bij de boeren te liggen, hoewel er veel scepsis was. "In het begin was er zeker veel argwaan. Vooral in 1992 toen ik hier

Boeren en
burgers
samen op de
bres voor
hun
platteland

begon. Publiciteit in diverse vakbladen hielp. Ik liet zien dat ik niet zomaar iets riep. Maar toen ik van de provincie Utrecht voor de vereniging een ton subsidie kreeg voor agrarisch natuurbeheer, gaven boeren me schouderklopjes. Dat was de omslag.” De vereniging groeide – met voorzitter Huijgen, een actief bestuur en een deskundige adviseurskring – uit naar een club van circa negentig boeren en veertig burgers. Huijgen zou Huijgen niet zijn als hij niet direct verdere stappen zette. Vier werkgroepen kwamen er: een werkgroep natuur en landbouw, een voor educatie, een werkgroep recreatie en een werkgroep PR en presentatie. “De eerste twee lopen lekker”, vindt Huijgen. De werkgroep natuur en landbouw heeft het agrarisch natuurbeheer succesvol op de rails gezet. Veel boeren hebben een contract voor weidevogelbeheer, slootrandbeheer, erfbeplanting of kleinschalige agrarische natuurelementen. Educatie komt langzamerhand van de grond. Een student maakte het lespakket ‘Ga je mee naar het vee?’ dat bedrijven kunnen gebruiken voor basisscholieren. Aan recreatie moet nog behoorlijk gewerkt worden. Vooral op dit onderwerp wil de vereniging haar burgerleden laten meedenken. De Eemlandhoeve en Ark & Eemlandschap hebben een sterke uitstraling. “Eerst leerden wij veel van anderen, zoals van natuurvereniging Den Hâneker, nu leren anderen van ons. Zo komen andere boeren en andere verenigingen voor agrarisch natuurbeheer hier kijken en samen met de provincie Utrecht heeft de Eemlandhoeve een project in Hongarije voor een informatiecentrum in het wetland langs de rivier Tisza.”

Robbertje vechten

Opvallend is het omvangrijke netwerk dat Huijgen erop nahoudt. ‘Je kunt niet zonder’, is zijn visie. “Wil je innovatie? Zoek dan vooral partners buiten je directe bereik. Zij hebben een andere kijk op dingen.”

Interessant is bijvoorbeeld het contact met NICE bij Instituut Nijenrode (Netherlands Institute for Cooperative Entrepreneurship, een initiatief van coöperatie-professor Gert van Dijk). “Hier zit de expertise van grote coöperaties. Die kunnen we benutten.” In een project ondersteunt NICE de professionalisering van de agrarische natuurverenigingen en milieucoöperaties.

Soms verloopt samenwerking minder gemak-

kelijk, zoals met grotere partijen als gemeentes, Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei, Arcadis of de Kamer van Koophandel. Huijgen gaat als het moet een robbertje vechten niet uit de weg om te laten zien dat je voor draagvlak van onder af moet beginnen. “Veel organisaties hebben een top down-benadering. Wij ontwikkelen initiatieven vanuit de basis. Dat botst soms. We zullen voortdurend de gelijkwaardigheid tussen ‘rode’ en ‘groene’ partijen moeten bevechten.” Filosoof Huijgen neemt een boek van tafel dat hem hierin inspiratie geeft. “Lincoln on Leadership gaat over het omgaan met tegenstrijdigheden. Als boer ben ik met de boeren en overleg ik voor de groene sector met managers van grote bedrijven die forse belangen hebben in het landelijk gebied. ‘Be a master of paradoxes’, vertelt het boek. Ontwikkel dat.”

Inspiratie

Boeken zijn voor Huijgen belangrijke inspiratiebronnen, maar ook mensen en het onuitputtelijke internet. “Ik heb leentjebuur gespeeld bij het Franse gebiedscontract, gevonden via de site van het Europese Leader-project op de site van het Franse ministerie van landbouw. In Frankrijk kunnen individuele boeren een contract sluiten met de overheid, waarbij ze een vergoeding krijgen voor bijvoorbeeld hun werk aan natuur, milieu, landschap, voedselveiligheid en diervriendelijkheid. Maar het is natuurlijk veel beter als groepen boeren gezamenlijk één contract afsluiten en dan niet op nationaal niveau maar regionaal. Dat proberen wij te doen.” Hopelijk komt hij niet te vroeg met het regiocontract. “Ik moet leren niet te ver voor de muziek uit te lopen, want ik moet ook zorgen voor draagvlak.” Zoals Huijgen zijn inspiratie van elders haalt, weet hij ook anderen te inspireren, getuige het gastenboek. “Bedankt voor de geweldig inspirerende en verzorgde ontvangst”, schrijft de afdeling milieu van de gemeente Amersfoort. “Voor ons uit Amersfoort is het verrassend te zien hoe jullie activiteiten voortkomen uit het werkelijke plattelandleven, compleet met boeren natuur, marktgerichte aanpak, etc. Alle ideeën worden door ons meegenomen. We komen elkaar zeker weer tegen.”

Vereniging Ark en Eemlandschap

secretariaat: Jan Huijgen

Bisschopsweg 5b, 3752 LK Bunschoten

t 033 299 9200

e eemlandhoeve@solcon.nl

i www.eemlandhoeve.nl